

Naše slike.

Ledena palača na Nevi (str. 201.), slika V. Jakobija, nam kaže pustni prizor v Peterburgu. Neva je zamrznila, in iz ledu so postavili palačo, v katero se gnetejo pustne šeme. Pod ledenim baldahinom čepi „carska dvojica“, pred katero gre spredu: spredaj ceremoniar, potem pa najrazličnejša družba, v kateri opazite tudi medveda in zajca. — Čisto nasprotnega duha je pa M. Nesterova „Slovesna obljuba“ (str. 216.), katera nosi v ruščini naslov „Veliko postrizenje“. Kako resno korakajo ruske redovnice v sprevedu v cerkev z brlečimi svečami! Globoka verska resnost je razlita nad to krasno sliko. — Ruska plemkinja (str. 248.) našega slikarja g. Petra Žmitka je že na drugi slovenski umetniški razstavi obrnila nase marsikateri pogled. Lepo ji stoji krasni naglavni nakit, nasut z biseri in dragulji, skrbno čuvana dedščina domače hiše. — Fonograf poslušajo Indijanci (stran 256). Ni še dolgo, odkar je stopil pred svet slavni Amerikanec Edison s to svojo iznajdbo. Ko govoriš ali poješ, se trese zrak, in sicer ima vsak glas svoje posebne zračne tresljaje. Ko udari glas na napeto kožico, se trese tudi ta, in na njej pritrjena ost zariše vsak tresljaj natanko v občutno ploščo. Kadar gre ost zopet čez ploščo, se vzbujajo zopet isti glasovi, ki odgovarjajo tem tresljajem, in tako se shranjuje glas v fonografu, da ga lahko obudiš, kadarkoli hočeš. To se čudijo preprosti Indijanci, kako da morejo pesmi z godbo doneti iz tega majhnega stroja!

Dva ruska koncerta v Ljubljani.

Prošli mesec je Ljubljana slišala dva ruska koncerta, ki sta zbudila veliko pozornost.

„Glasbena Matica“ je priredila dne 7. marca koncert, pri katerem je sodelovala gospa Marija Ivanovna pl. Gorlenko-Dolina, primadona carske opere v Peterburgu in solistinja ruskega carja. Ta koncert je bil eden najsijajnejših, kar jih je doslej priredila naša „Glasbena Matica“. Slavna ruska pevka je podala res veličasten zgled velike ruske glasbene umetnosti. Njena najizbornejša uloga je „Vanja“ iz Glinkove opere „Žiznj za carja“, iz katere je zapela arijo v samostanu. Romanca Pavline iz Čajkovskega

sanjave opere „Pikova dama“, slavna, po narodnem motivu zložena „Uspavanka“ iz Smětanove „Hubičke“, več napevov Cezarja Kjuja, Kalinnikova, Dargomyžskega, Grečaninova in Rimskega-Korzakova. Te sijajne točke, prednašane z največjo umetnostjo, so morale navdušiti vsakoga za velike ruske skladatelje. Na klavirju je spremljala petje gdčna Marija Nedbalova, bivša članica slovenske opere v Ljubljani, katera je zdaj stalna spremljevalka gospe Gorlenko-Doline. Igrala je tudi „Menuet“ svojega brata A. Nedbala, dirigenta „Češke filharmonije“ in briljantno „Polonezo“ Rubinsteinovo. Moški zbor „Glasbene Matice“ je pa zapel Brucknerjevo skladbo „Sen in resnica“. Bil je v resnici sijajen večer za naše glasbeno društvo.

Nadina Slavjanska je tudi obiskala Ljubljano s svojim zborom. To pot je nastopila z „velikoruskim orkestrom“. To je „orkester“, ki je večjega narodopisnega, nego umetniškega pomena. Sestavljajo ga sledeča glasbila: 1. Bala jka, ki je prav preprost instrument s tremi strunami, v raznih velikostih: piccolo, primo, alto, secondo, bas, contrabas. 2. D o m r a, najbrže naslednica stare egiptске tambure, nas spominja mandoline, ima pa le tri strune. V Rusiji so igrali nanjo prvič v XVII. stoletju na dvoru carja Alekseja Mihajloviča. Tudi ta je v raznih velikostih: piccolo, primo, alto, bas. 3. Z u d o k ima tri strune, tudi v raznih velikostih. 4. S v i r e l e so bržkone posnete po starogrških flavtah, na katere so svirali pastirji. V Rusiji so med ljudstvom znane šele od XVII. stoletja. 5. B r e l k a nas spominja piščali, ki se je ohranila pri pastirjih od najstarejših časov do današnjega dne. 6. N a k r i so lončeni lonci, ki so prevlečeni s telečjo kožo.

To so vsekako zanimiva glasbila, a s pravim orkestrom seveda ne morejo konkurirati. Bolj je uspela Nadina Slavjanska s svojim vrlo izvežbanim zborom, katerega najlepše točke so bile zopet slavne ruske narodne pesmi.

X.

Novo opero „Amaconke“ je zložil g. Viktor Parma. Igrala se je prvič dne 24. marca v deželnem gledišču z dobrim uspehom.

Društvo za krščansko umetnost v Ljubljani je v svoji odborovi seji 3. februarja 1903 ocenjevalo načrt za nove klopi v Mengšu (V u r n i k), načrt (Z u p e t t o) za prezidavo podružnice Hrovača (ž. Ribnica) za novo cerkev v Polšniku (A v s e c) in za streho

zvonika na Bregu (ž. Šmartno pri Litiji). — V odborovi seji 3. marca se je ocenjal načrt stranskega oltarja v Polju (Grošeč), stranskega oltarja v Kamni gorici (Vurnik) in za novo cerkev v Cerkljah pri Krškem (Gologranc). — V odborovi seji dne 10. marca se je predsednik spomnil s toplimi besedami prerane smrti vrlega odbornika preč. gospoda dekana M. Sitarja. — Ocenil se je načrt (Kregar) za ciborij v Sodražici.

Slovanski tisk na Ogrskem. Na Ogrskem izhaja zdaj 31 slovaških, 3 rusinskih, 10 srbskih in 16 hrvaških listov.

Hrvaške umetniške razstave. V Zagrebu je nedavno „Društvo za umjetnost i umjetni obrt“ razstavilo mnogo predmetov. Potem je razstavil mladi slikar J. Brežan več impresionističnih slik. Bela Čikoš-Sessia in Robert Auer sta pa razstavila več slik v Novem Yorku. M. Cl. Crnčić je potoval z vsemi svojimi slikami, ki jih doma ni mogel prodati, v Pariz ter jih tam pokazal svetu v salonu „Artin“. Vsled te izložbe je dobil cesarsko nagrado 2000 K, da izdela zbirko bakrorezov iz našega Primorja. Tudi Vlaho Bukovac razstavlja svoje slike v Parizu. „Društvo hrvatskih umjetnika“ namerava prirediti v domovini v kratkem času še več izložb. Zagrebški veletržec S. Berger pa nabira že dolgo vrsto let izvirne izdelke ljudske industrije hrvaške, čipke, ornamente itd. Razstavil je te predmete v Karlsruhe in tako obrnil pozornost širnega sveta na to domače hrvaško delo. Zdaj je priredil zopet tako razstavo v Disseldorfu. Nemški časniki pišejo, da podaje zlasti hrvaška ženska noša mnogo posnemanja vrednih vzorcev.

Dr. Ljubomir Nedić in njegova kritika. Ta prošlo leto umrli srbski književnik je bil kot kritik ena najmarkantnejših osebnosti novega srbskega slovstva. Dasi se je pri Srbih zaradi nasprotstva proti Hrvatom udomačil običaj, da svojih kujiževnih del ostro ne kritizirajo, češ: Kaj bi rekli Hrvatje? sta se vendar v srbski kritiki pojavila dva načina: Subjektivna, impresionistiška kritika, katera ne priznava gotovih občnih zakonov lepote, ampak sodi vse le po estetičnih emocijah posameznika, zastopana po Svetislavu Vuloviću, — in realistična, utilitarna kritika Svetozora Markovića, zanesena v Srbijo iz Rusije, katera gleda pred vsem na vsebino in vidi v umetnosti sredstvo, s katerim se širijo med občinstvo razni nazori. Nedić ni bil odločen pristaš nobene teh dveh struj. V verskem oziru je bil plitev racionalist in je hvalil razpopa Dosibija, svobodnjaka, ki je učil, da je narodnost višja od vere; tudi svojih estetičnih nazorov ni Nedić spravil v noben celoten sestav. Sodil je jako oblastno in ostro, zaničeval „narodne ljudi“, kakor je imenoval občinstvo, in zastopal proti slovstveni demokraciji „aristokratski“

nazor, da je večina ljudi srednje nadarjena in ji zato tudi ugajajo le srednji proizvodi. Zato je Nedić posebno ostro kritiziral popularne in obče priznane pesnike. Posebno Zmaju je odrekal kar vsako pesniško veljavo in njegovo slavo kratil, koder je mogel. Pisatelji so se pritoževali, da ž njimi dela kakor strog profesor z mladimi dijaki. Ni se oziral na pisateljeve razmere in na njegov dušni razvoj, ampak je vzel kar njegov proizvod pod svoj kritični nož in ga obdelal z neusmiljeno logiko. Malokatera pesniška prišpoda je prestala njegovo kritiko, kajti sodil je le po hladnem razumu in ni imel nič srca za čuvstvene izraze pesniških duš. Jako je nanj vplival tudi politički moment. Izpočetka so bili v Srbiji v veljavi splošni „svobodnjaški“ nazori. Ti so se pa polagoma diferencirali v demokraške in konservativne. Ker je Zmaj prestopil na demokraško stran in celo v neki odi opeval žrtve pariške komune, ga je profesor Nedić kot pristaš belgrajskega konservatizma silno ostro kritiziral in napadal. Njegove ocene so izzivale seveda številne odgovore in razprave, in ravno v tem je največji pomen Nedićev v srbskem slovstvu

Srbski narodopis. Dr. Tih. R. Gjorgjević v Aleksincu začelja izdajati list za srbsko narodno življenje, običaje in predanja z imenom „Karadžić“.

Stara srbska zgodovina. Prof. H. Hölzer v Jeni je napisal nedavno knjigo „Das Patriarchat von Achrida“. Lansko jesen je preživel v Ohridi, Korči, Kosturi in na Sveti gori, kjer je nabral mnogo novega gradiva.

Bolgari in Rusi. Načelnik narodne stranke Ivan Gešov je podaril 30.000 frankov, da se zgradi mavzolej ruskim vojakom, padlim pri Plevni.

Iz stare bolgarske zgodovine. G. Zanetov je napisal obširno knjigo „Bolgarskoto naseljenje v srednitê vèkove“, v kateri popisuje staro bolgarsko državno pravo in njegov razvoj v srednjem veku.

† Dr. Fr. L. Rieger.

Češki narod objokuje izgubo moža, kakršni se le redko rodé v teku stoletij. František Ladislav Rieger, ki je stal nekdanj na čelu vsemu češkemu narodnemu gibanju, s katerim je češki narod rasel v kulturi in moči, je dne 7. marca zatislil oči.

Ko je mladočeška burja pomedla staročeško stranko, je strankarstvo iztisnilo tudi Riegerja iz javnega življenja. A vedno bolj jasno je stopala njegova veličastna postava pred oči vsakemu Čehu. Videl sem ga prvič od blizu ob Palackega slavnosti v „Akademickem čtenárském spolku“. Dasi je takrat še bilo mladočeško gibanje na vrhuncu, vendar je bil Rieger zopet mož, katerega so vse oči iskale. Odtlej se je še oživljal zopet spomin njegovih velikih zaslug v vsem narodu. Ko so ga pa nesli k